

OVERWONNEN

door
**JOHANNA
BREEVOORT**

NIJKERK-G.F. CALLENBACH

OVERWONNEN

DOOR

JOHANNA BREEVOORT

GEÏLLUSTREERD DOOR FRANS VAN NOORDEN

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

I.

VAN HET KWADE OVERWONNEN.

Huib kon zijn afgunst en wrok niet overwinnen. Hij kon het eenvoudig niet. Uit! Hij wou er niet meer over denken of tobben. 't Hielp allemaal niets. Moeder moest nu ook maar niet langer zeuren over de eischen, die God stelde tegenover je naaste. Hij kon toch niet aan die Goddelijke wetten van liefde en goedgunstigheid en tevredenheid en berusting beantwoorden. Huib wilde er zich-zelf niet mee pijnigen ook. Hij kon toch een hekel hebben aan wie hij wou en hij kon nu eenmaal Leo van den boer niet uitstaan.

Leo zelf haatte hij eigenlijk niet, maar zijn stand, den rijkdom van zijn ouders, de voorrechten waarvan Leo genoot. Kijk, daar stond hij weer bij zijn prachtig mooi paard: een edel dier met fraaie pooten, verstandige oogen, met een zwier en een adel, waarvan je verbaasd stond.

Leo's vader kocht dezen draver op de tentoonstelling; wat deed hij trotsch, toen hij, in 't speelwagentje gezeten,

zijn nieuwkoop naar huis liet galoppeeren. 't Ging in een vaart den overweg af, in een voorbeeldigen zwaai den hoek om, de oprijlaan op. Leo was dadelijk dol op dat bekroonde paardje geweest en Huib net zoo goed. Want het paardje hoorde bij de boerderij, waarbij Huib eigenlijk ook behoorde. Leo's vader was vaders boer geweest tot zijn dood. Het huisje, waarin Huib's moeder woonde, stond achteraan op de boerderij, heel achteraan onder de hooge linde bij de sloot.

In hun prille jeugd hadden Leo en Huib als broertjes omgegaan. Wanneer de boerin het druk had, kwam Huib's moeder helpen: bij het karnen, bij de inmaak, de slacht of de schoonmaak. Huib's moeder wiede op het land, zorgde, wanneer de boerin ziek lag, voor de kippen en de kuikens en de biggetjes; immer speelden de twee jongetjes samen, van het oogenblik af, dat zij leerden loopen. De gulle, vriendelijke boerin liet Huib steeds eerlijk opdeelen met haar eigen Leo. Geen versnapering die Leo kreeg, ging Huib voorbij. De boerin wist wel, dat de boer niet zoo heel royaal van betalen was, 'n beetje aan den gierigen kant. Zij maakte dat werkelijk wat schrale loon van den dag-looner wel goed met een extraatje hier of daar, bij de slacht, de schoonmaak, in de oogsttijden, met afgedragen kleeren. Toen Huib's vader ziek werd, moederde de boerin over het gezin, stopte de zieke van alles toe, melk, eieren, ham, menigen gulden of rijksdaalder bracht zij stilletjes naar het kleine huisje onder de wijdgetakte linde. Huib wist dat allemaal wel en hij zou voor de boerin wel door het vuur willen vliegen. Was 't haar werk niet, dat moeder na vaders dood toch in het huisje mocht blijven wonen; dat zij vrij weide kreeg voor de koe en een varken, alleen op voorwaarde, dat Huib dan in vaders plaats zou treden, knechtje op de hoeve worden zou? Die voor-

waarde had de boer gesteld en kon de boerin niet veranderd krijgen; die voorwaarde juist wekte den haat van Huib op tegen den boer en de afgunst tegen Leo.

Zie je, als je maar de eenige zoon bent van een heereboer, dan kun je doen waarover een dagloonersjongen niet denken kan. Huib was toch ook pas veertien jaar, precies even oud als Leo en hij leerde even graag en kon het beter dan Leo. Op school zaten zij elkaar altijd achterna, doch Huib bleef nummer één. Tot vader stierf was Leo nummer twee. Toen moest Huib op 't land gaan werken en Leo bleef de eerste. Nu al twee jaar.

Huib keek op dezen blijden voorjaarsmorgen, waarin de zang van den leeuwerik jubelend opschalde en de zon zoo stralend blij achter de gouden kimmten oprees, met nijdige oogen naar Leo, die zijn prachtpaardje een handje gras voerde en met zijn vader straks naar de stad zou rijden. 'n Fijne jongeheer was Leo geworden. Daar stond Leo in korte broek met fijne kousen en mooie schoenen aan en een goed zittende nieuwmodische jas; met een nieuwe sportpet op. Zijn stok hield hij onder den arm, allemaal branie, 't diertje was immers mak als een lam en wondervlug van begrip.

Huib hield tien eieren in de slip van zijn blauwen werkkieel, eieren in den hooiberg gevonden, die hij naar de boerin ging brengen.

Huib wilde niet langer kijken naar Leo, voerend zijn edel dier. Je bofte toch maar als je een vader had, die heereboer was.

„Huib!” riep Leo, „Huib!”

„Nou?” riep Huib vragend.

„k Zou liever vragen: wat moet je?” klonk de stem van den boer, Leo's vader, die net den stal verliet en naar de wagenschuur liep.

Huib draaide zich verschrikt om, een diepe rimpel

stond op zijn hoog voorhoofd. Hij wilde doorstappen op het achterhuis aan, toen de boer gebood:

„Inspannen, Huib, eerst inspannen.”

„'k Heb eieren, boer, eerst de vrouw de eieren brengen.”

„Gauw dan,” bitste Leo's vader. „Ik haal den wagen al uit.”

Huib keek een beetje verwonderd. Geen markt-dag. Waarom moesten zij tweeën naar stad? De boerin ging niet mee; zij liep in haar werkpakje, met korte rokken en een wollen boezelaar voor. Vreemd, dat Leo hem gisteren er niets van verteld had.

„Vrouw, tien eieren uit den hooiberg. In 't hok heb ik nog niet gekeken. 'k Moet eerst bruin inspannen voor den boer. Waar gaan ze naar toe?”

„Heeft Leo je niet verteld, dat hij naar 't Gym gaat, dat-ie vandaag ingeschreven moet worden? Dan moet-ie nog een toelatings-examen doen. Natuurlijk, hij komt er. Dat spreekt. Denk je ook niet, Huib? Vast hè!”

De oogen van de boerin straalden en zij begreep niet, waarom Huib de laatste eieren meer neergooide, dan neerlei, waarom hij met een boos gezicht het achterhuis uitdraafde.

„Zèg, jij bent ook een mooie!” riep hij kwaad tegen Leo, die al begonnen was met het optuigen van zijn vurig paardje. „Me niet eens te vertellen, dat jij naar 't Gym gaat, nou je van school af bent.”

„Mooi of leelijk, 't gaat jou niet aan,” viel de boer ruw in. 't Moest nu maar eens uit zijn, dat familiaar geij en gejuw van Huib tegen Leo. Huib was knechtje, Leo boerenzoon, al speelden zij samen van jongsaf, er waren grenzen, die nu geëerbiedigd moesten worden in 't vervolg. Leo zou dominee worden. Erg genoeg. Duizendmaal liever zag de boer zijn zoon als zijn opvolger op de boerderij. Maar er zat geen boer in den

jongen, en ten slotte voelde Leo's vader zich flink, jong en sterk. Hij bevond zich nog in de kracht van zijn leven, vijf en dertig jaar. Hij kon kindskinderen zien en dus vooruit. Als Leo, zijn eenige zoon, leeren wilde dan kòn het, en hij mocht.

Leo keek bezorgd van zijn vader naar Huib. Huib, die zich rechtop in zijn klompen plantte en wiens oogen bliksems schoten.

Vader verbood Leo aan Huib het groote nieuws te vertellen. 't Had den jongen strijd genoeg gekost. Want hij hield van Huib, hielp hem den heelen winter nog met zijn boeken. Huib leed onder het vroeg van school moeten, 't was jammer, hij kon zoo goed leeren. Maar Leo moest vader gehoorzamen, die beval, ruw en kort, dat de vriendschap tusschen Leo en Huib uit moest zijn, dat Huib, zoodra Leo op 't Gym was, jongheer moest zeggen, en zij in ieder geval niet meer samen mochten gaan.

Heel de week had Leo Huib gemeden. Hij vond 't ellendig Huib uit de hoogte te moeten behandelen. 't Was toch al te gek, dat Huib jongheer moest zeggen. Nu, dat punt moest vader zelf maar afbijten, hij zei 't niet tegen Huib en moeder dacht er ook niet over, die hield van Huib evengoed als van haar eigen jongen.

„Sta alsjeblieft niet zoo woedend te kijken en doe wat je gezegd wordt!” riep Leo's vader. „Moet Leo soms het paard heelemaal alleen inspannen?”

„Ik kan 't anders best alleen, vader,” zei Leo, die Huib ongemerkt een stootje gaf.

„Vader kon meer zoo hooghartig uitvallen, hij meende 't zoo niet,” zei Leo's vriendelijke blik.

„Je hadt 't me toch best eens kunnen vertellen, dat je naar een andere school ging,” mopperde Huib, terwijl hij de gespen van het paardenspan aantrok.

Leo zweeg. Hij wou Huib niet kwetsen door te

reppen van vaders verbod. Hij was maar blij, dat hij naar het Gym ging, daar ontmoette hij Huib niet zoo telkens weer op den dag. Hij zou vroeg weg moeten en 's middags overblijven. Hij kreeg een spoorabonnement en stelde zich ontzaglijk veel van het leeren op het Gym voor. Arnold van den burgemeester en Adriaan van den dominee gingen ook. Piet van den notaris zou 't probeeren, die was wel 'n beetje achter.

'n Doordringend gefluit, daar had je hen alle drie. Zij kwamen de werf opgedraafd, bekeken het paardje,

vroegen naar elkaars „papieren”, of alles nu in orde was. De harten klopten van verwachting, dies straalden hun jonge blijde oogen, hun levenslust en vroolijkheid bloeide op in het lieve lenteweer.

Zij sprongen in het wagentje. Leo's vader zou mennen. Daar knerpten de wielen over het grind voor de wagenloods en in de oprijlaan. Huib beet zijn lippen aan bloed, toen hij het prachtige stelletje nakeek op den weg, naast de boerin, die wuifde, wier gemoed popelde

van trots over haar jongen, haar mooie wagentje met het fiere paardje en de vriendschap die Leo genoot van de zonen der notabelen van het dorp.

Vroeger leefden zij met hun drieën vergeten in den polder. Van klein boertje had haar man zich opgewerkt tot grooten boer. Zeker, door onverpoosden ijver, doch niet minder door goed inzicht en een ruim verstand en zekere slimheid. Alles liep mee in zijn leven. Bij slechte oogsten verkreeg hij veel meer van den verpachter dan eenig ander pachter in de buurt. Hij wist voordeelig te koopen en te verkoopen, te verbouwen wat 't meeste geld opbracht; strikt eerlijk, ontbrak hem toch berekenende sluwheid niet, waardoor elke schaal meest te zijnen gunste oversloeg. Zoo werd Waanders rijk, heel rijk en sinds hij als lid van den gemeenteraad verkozen was, klom zijn invloed ginds in 't dorp, kreeg Leo vriendjes, die van hun jeugd aan de school in de stad bezochten en nu in de vacantie kwamen spelen op de ruime werf bij de trouwhartige boerin, gul met haar heerlijke versche- en karnemelk, vruchten en echte „boeren-boterhammen.”

„'n Aardig spannetje, hè Huib,” zei de boerin tot den jongen. Zij kreeg geen antwoord. Huib stond er niet meer, hij kruide den dampenden, zwaren mestwagen.

Ijverige jongen, dacht de boerin. Straks kreeg hij een lekker bakje. Zij tweeën alleen vooruit, vóór het andere volk van achter den ploeg en van den dorschvloer kwam.

Zij zette haar koffie, zag daarna uit naar Huib. Het mestrijden zou nu wel klaar zijn. Dan moest ie wat turf uit de loods halen en daarna de turf op 't land gaan keeren. Er moest binnenkort weer wat gestoken worden en zij zou eens informeeren of Huib's moeder ook nog brandstof had. Er lagen nog wortels genoeg, taaie wortels, ginds bij het ploegen uit dat weiland

getrokken, uit de weide die haar man dezen zomer voor 't eerst als teelland gebruiken wilde.

„Huib, Huib!” riep zij uit alle macht in 't achterhuis bij de sloot. Doch haar stem verklonk en Huib kwam niet. Hij kon toch niet ver weg zijn. Zijn werk lag dicht bij de boerderij, tien karweitjes voor één waren er voor Huib te doen.

De boerin wachtte nog even, schonk toen koffie in voor zich alleen. Huib zou wel komen. Haar bakje smaakte niet. Zij dronk nooit alleen koffie. Altijd met haar man en Huib en als Leo thuis was met Leo. Vreemd zoo alleen. Waar zou Huib zitten?

„Huib!” riep zij nog eens aan de voordeur, „Huib!”

Daar kwam hij aan op zijn klompen, uit moeders huisje. Dat deed hij nooit. „Huib, koffie?” vroeg zij weer.

Huib schudde van neen, sjokte op zijn klompen door de modder bij de varkens, ledigde de mand aardappelschillen en ging nu de turfschuur in.

Met een mand turf op zijn schouder keerde hij weer naar de boerderij, op kousevoeten liep hij de achterdeur in en nu knielde hij om de turf netjes naast den heetwaterketel te stapelen. „Huib, koffie?” vroeg de boerin opnieuw.

„Dank je, vrouw, bij moeder gedronken.”

„Bij moeder, dat doe je toch nooit?”

„Nu wel,” bitste Huib.

„Je koffie staat ingeschonken, hoor, geen praatjes, Huib.”

Huib deed meer humeurig. Zijn moeder wist dat ook, begreep Huib niet. Vroeger lachte Huib veel meer. Wat 'n kind veranderen kan als hij van school is.

Huib stapte de keuken in en dronk zijn reeds lauwwarm geworden koffie gehoorzaam doch zwijgend. De wrok zat hem tot in zijn keel. Leo mocht leeren, hij bleef een stommerik. Leo bezat fijne vriendjes, 'n paardje

en een leuk wagentje. Wie lette zoeven op den boerenjongen met zijn dikgestopte kousen in de zware klompen en in blauw pilo gekleed?

De goede boerin begreep Huib's ontstemming niet. Zij kon ook niet veel vragen, want daar kwamen de andere knechts, die zich schikken zouden om de witgeboende keukentafel.

Zij moest er eens met Huib's moeder over spreken. Morgen werkte zij op de boerderij, 't was dan Vrijdag. Allicht vernam zij iets over Huibert. Hij kon wel ziek zijn, zich niet lekker voelen.

Huib was niet ziek, maar jaloersch, moedeloos en ontevreden, en hij luchtte zijn ontstemming terwijl hij in het schaftuur langzaam van moeders smakelijke spekpannekoeken at.

„Zijn ze niet lekker, jongen? De boerin stopte mij gisteren een flink stuk spek en een zak meel toe.”

„'t Is nogal wat, ze zijn rijk genoeg.”

„Gelukkig wel, jongen, daar profiteeren wij ook van.”

„Wij, voor m'n ongelukkige vijf gulden in de week?” stoof Huib op.

„Vijf gulden en vrij wonen en stoken en vrij weien en 'n heeleboel beestenvoer en wat de boerin stilletjes doet. Reken je dat allemaal niet?”

„Ik verlang geen weldaden!” riep Huib norsch.

Hij duwde 't zusje weg, dat bij zijn knie om een warm stukje koek vroeg, keek nijdig naar broer, die op zijn lei schreef.

„Kind, wat doe je vreemd,” zei moeder.

„U doet vreemd, we zitten niet eens behoorlijk aan tafel.”

„Pannekoeken eten is wanorde,” antwoordde moeder lachend, „de koeken moeten gloeiend heet gegeten worden.”

„Ik blijf niet meer,” snauwde Huib opstaande.

„Niet meer, jongen? Dan ben je ziek. Zulke heerlijke koeken.”

Huib wilde schouderchokkend de deur van het kleine huisje uitloopen.

„Nee, jongen, eerst danken en lezen. 'k Ben er zóó. Je hebt nog al den tijd.”

„'k Wil nog even mijn schoolboeken nazien, moeder.”

„Eerst lezen, kind. Hier is de Bijbel.”

De vrouw zette haar koekepan van het vuur in het kleine achterhuisje. Huib keek naar den vetten smook, die in blauwige dampen uit het deurtje bij de sloot naar buiten sloeg. Zijn hart klopte van bittere ontevredenheid. Waarom woonde hij in zijn kleine hutje, terwijl aan dezelfde sloot ginds de mooie, ruime boerderij zich verhief? Waarom mocht hij niet leeren en Leo wel? 't Was bitter onrechtvaardig.

„Toe Huib, lees nu,” drong moeder aan. Zij zette zich op een puntje van een stoel, heesch zus op haar

schoot, terwijl broertje tegen haar aanleunde. Een lief, mooi drietal, net een schilderij, dacht Huib, terwijl hij het aardige groepje aankeek. Zijn jong, knap moedertje met de kleinen. „Dat is toch ook een rijk bezit,” flitste hem door het hoofd. Nu ja, de boerin is ook lief en Leo heeft een vader die rijk is, mijn vader is dood.

Huib sloeg den Bijbel open, net bij het leggertje: de Zendbrief van den Apostel Paulus aan de Efeziërs: „Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam uw heeren naar het vleesch, met vreeze en beven in eenvoudigheid des harten, gelijk als aan Christus. Niet naar oogendienst als menschenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende den wille Gods van harte. Dienende met goedwilligheid den Heere en niet de menschen. Wetende dat zoo wat goed een iegelijk zal gedaan hebben, hij dat van den Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht, hetzij vrije.”

Huibert werd door deze vermaning meer getroffen dan hij weten wilde. Zijn hart gloeide van blakenden opstand tegen Gods beschikking. Hij wou geen knecht zijn, maar boerenzoon. Hij diende niet met goedwilligheid, doch met wrevel. Hij gunde den boer zijn rijkdom en Leo zijn onderwijs niet.

O, niemand wist het hoe 'n pijn Huib de verwijdering tusschen hem en Leo deed. Vroeger gingen zij samen op en neer als broertjes. Huib herinnerde zich nog goed den tijd toen hij er geen begrip van had, dat er verschil in maatschappelijke positie bestond tusschen den boer en zijn vader. Beiden werkten zij in een blauwen kiel en pilo broek, verduurden de hitte des daags, melkten in den vroegen morgen en op den middag de koeien. Het voedsel, dat in de boerderij op tafel kwam, verschilde niet zooveel van dat bij Huib's ouders, want de boer leefde matig en sober, de boerin werkte

even hard als Huib's moeder en zij droegen bijna eendere kleeren.

Aan vaders sterfbed drong het besef: wij zijn een dagloonersfamilie, voor het eerst ten volle tot Huib door, hij had vader beloofd dat hij voor moeder zorgen en den boer trouw dienen zou. Iedere week telde de boer Huibert zijn loon uit en dit alleen voelde Huibert als een verwijdering, hij, die zich in de boerderij ook eigenlijk kind des huizes had gevoeld, liep waarheen Leo liep, kreeg, wat Leo kreeg, samen met Leo school ging en thuis leerde.

Nu verzweeg Leo Huib dat hij naar het Gymnasium zou gaan, nu moest Huib sjouwen als Leo genoeglijk buiten of in huis zijn werk maakte, nu ging Leo met vriendjes om die in Huib het dagloonersjoggie zagen.

Moeder dankte hardop met een kort formuliergebed, zacht en innig uitgesproken:

Maar geef, dat onze ziele niet
Aan dit vergankelijk leven kleev',
Maar alles doe wat Gij gebiedt,
En eindelijk eeuwig bij U leev'. Amen.

„Alles doen wat God gebiedt. Denk er om, Huib, je beroep is een goddelijk beroep. Je dient God ook, wanneer je mest kruit of het onkruid wiedt,” zei vader stervend.

God gebod, om den wille Gods van harte je werk te doen. Huib kon 't niet en hij wilde 't ook niet. Gemelijk ging hij naar zijn werk, gemelijk zag hij Leo thuis-komen, naast zijn vriendjes gezeten, gemelijk hoorde hij het hoera'tje van de opgewonden jongens aan, gemelijk zat hij onder theedrinken op den stoel vlak bij de deur, terwijl de jongelui opschepten over hun toekomst, vertelden van hun inschrijving als gymnasiast.

Meer dan ooit te voren voelde Huib zich knechtje in de groote boerderij en al probeerde Leo nog zoo amicaal hem na het vertrek zijner vriendjes in zijn humeur te brengen, 't leek wel of Huib's stemming bitterder werd, hoe meer moeite Leo zich gaf.

Ten slotte gaf Leo het op. Hij hield veel van Huib en 't smartte hem, dat Huib niet leeren kon als hij. Maar hij kon het toch ook niet helpen, dat Huib geld verdienen moest. Hij had waarlijk moeite genoeg gedaan om vader te bewegen Huib ook naar school te laten gaan. Vader vroeg of hij gek was om zulke dwaasheden te vragen. Kon vader dat heele huishouden onderhouden? Huib kost en schoolgeld geven zonder dat er iets voor gedaan werd? Leo moest zulke malle plannen niet eens durven opperen.

II.

DOOR HET GOEDE OVERWONNEN.

Den volgenden morgen moest Huibert's moeder al heel vroeg op de boerderij zijn om de vrouw te helpen in het boenhok en de keuken. Zij mocht de kinderen meenemen, die speelden in het bleekveldje bij de sloot.

„Huib,” had moeder zoeven gezegd, „je moogt wel letten op de bonte, die moet een kalf geven, zij staat al van zonsopgang bij de sloot en loeit maar. 'k Heb het den boer ook gezegd, maar die luisterde niet.”

„Laat de boer zelf het oog op het vee houden,” snauwde Huib moeder terug.

„Nu ja, dat zal hij ook wel, ik zal de vrouw waarschuwen. Maar jij maakt ginds den aardappelpot open, je hebt het gezicht op de wei en kunt dus best een oogje op de dieren houden.”

Huib zei, niet te begrijpen, waarmee moeder zich bemoeide, 't volk was rijk genoeg, dan moest de boerin zelve maar in de wei gaan zitten of Leo, die alweer uitging naar zijn fijne vriendjes.

Moeder haalde de schouders op en ging naar de boerin, die zelve reeds ijverig de groote koperen kannen met kokend water omspoelde en daarna uitborstelde.

„'k Heb Huib gezegd op de bonte te letten, vrouw. Ze staat zoo te schreeuwen vanmorgen.”

De boerin knikte. „Best, Antje. De boer heeft vanmorgen onder het melken de bonte ook nog even

onderhanden genomen. Hij moest naar de markt en de daglooners ploegen op het overland. Goed dat Huibert op de dieren let. Mijn man zei, dat 't nog niet zoo hard noodig was."

Doch Huibert, nog even narrig en ontevreden, lette niet op het vee, dat ginds weidde. Terwijl hij de dikke laag stroo en aarde van den aardappelput verwijderde, de muizen doodtrapte, die er verschrikt uitsprongen, de eerste laag afraapte, dat varkensvoer worden moest, dacht hij aan gansch andere dingen. Hij zou tòch studeeren. 's Avonds, 's nachts, 's Zondags, 't kon hem niet schelen of moeder mopperen zou. Hij zou naar meester gaan en vragen hem te helpen. Wilde hij niet, dan zou hij 't alleen probeeren. Hij bedankte er voor boerenknecht te blijven. Hij zou 's Zondags naar de kerk gaan en achteraan gezeten, waar de helft van de lui sliepen, lezen.

In de verte loeide de bonte klaaglijk. Huib keek op en werkte door. „Let op de bonte," zei moeder. De boer gebod het hem niet, eer hij naar den trein ging met zijn groenen zak met roode kwasten in de hand. De boerin vertrouwde op hem. Buiten Huib en de vrouwen met de kinderen was er niemand op de hoeve zóó groot. Huib voelde zijn verantwoordelijkheid voor het dier. Het was met een kloppend geweten, dat hij deed alsof hij de bonte niet hoorde. Stug werkte hij door met den rug naar de verre weide en het gezicht naar de boerderij. De boer moest zelf maar op zijn beesten letten. Hij verkocht de kalveren duur genoeg en had dan maar niet naar de stad moeten gaan. Leo kon ook best op de werf blijven, die branie. In elk geval, de baas beval hem niet, naar de bonte te gaan.

Weer loeide de koe, luid en krachtig, zoo, dat Huib dacht: moeder of de vrouw zullen het wel hooren. Doch zij merkten niets onder het gerammel en gesjouw

met die groote koperen holklinkende kannen onder het gesnerp van het zand, waarmede geschuurd werd. Daarenboven speelden de kleintjes in het bleekveldje, hun heldere stemmetjes klonken luid op in de voorjaarslucht.

Huibert schepte de aardappelen voor de varkens in een mand en droeg de mand met aangestoken en aangevreten aardappelen in de varkensloods. De bonte loeide niet meer in de verte, zij stond bij de sloot, schoppend met de pooten, en toen Huib met de leege mand terugkwam lag zij in het gras. Huib overdacht de mogelijkheid, dat het kalfje er was en wilde haastig naar de boerderij loopen om de vrouw te waarschuwen.

Maar een kwaadaardige inval hield hem terug. Houen of je niets gezien of gehoord hadt. De bonte had de eigenaardigheid haar kalf in de sloot te schoppen; als dat nu gebeurde dan zou 't lekker verdrinken en de boer leed scha. 't Gaf niets, een kalf had geen ziel te verliezen. De bonte zelve kon geen kwaad, zij lag rustig in het kantgras.

Niemand die Huib iets maken kon. Hij werkte stug door heel den morgen. Of de boer nijdig zou zijn! Lekker, dan had ie 't Huib maar moeten zeggen. Moeder wist meer dan hij.

„Huib, koffie!” riep de boerin met de handen aan den mond om haar stem verder te doen dragen. „Huib, koffie!”

Hij deed of hij niets hoorde en arbeidde door. Hij voelde heelemaal geen lust om binnen bij de boerin en moeder koffie te gaan drinken. Dan zou hij natuurlijk zijn vermoeden moeten uitspreken, dat het nuchter kalfje in de sloot lag. Moeder zou vragen, dat spreekt, ze had het vanmorgen nog over de mogelijkheid gehad, en de boerin ook. Neen, geen koffiedrinken. Stug doorwerken, houen of je niets hoort.

„Koffie drinken, Huib, kom je?” Zijn klein, zesjarig zusje dribbelde aan en haar stemmetje schalde over het veld. Huib moest nu wel opkijken.

„Ach jij,” zei hij nijdig, „k heb geen tijd.”

„Kom nou, Huib.”

„Nee, dadelijk, eerst die mand vol scheppen.”

Daar sprong ginds bij de wetering Krijn, boer Willems, over de sloot. Dat deed hij meer, over de boerderij van Waanders stond je dan direct op den onderweg, dat haalde een heelen hoek uit.

„Nu zal je 't hebben,” dacht Huib.

Inderdaad, nu had je 't. Krijn moest de bonte voorbij en riep met alle macht: „Huib, Huib, kom 's hier, de bonte d'r kalf ligt in de sloot!”

Nu kon Huibert niet doen alsof hij niets hoorde. Zusje zei: „Huib, Krijn roept je.”

Langzaam, dood op zijn gemak, innerlijk boos omdat zijn booze toeleg, het kalf te laten verongelukken, misliep, slenterde Huib aan.

„Kom toch voort,” schreeuwde Krijn.

Nu moest Huib wel harder loopen. Hij vond Krijn met zijn klompen in de modder gezogen met alle macht het kalf bij den kop houdend.

„Hij leeft nog, Huib. Leg nou de plank schuin in de sloot, dan heb jij houvast op je klompen en probeer hem bij zijn achterpooten te pakken.”

De moeder-koe keek met hare groote lodderoogen kalm toe bij de redding van haar kind. Zij lag in het kantgras en herkauwde. Het zweet liep den man en den jongen over den rug, want in de ondiepe sloot trapte het kalf zich al dieper in de modder. Eindelijk, met vereende krachten — ook de boerin en Huib's moeder kwamen aangelopen — gelukte het om het sidderende, bevende diertje uit de sloot te krijgen. Huib en Krijn droegen het naar de boerderij, waar de boerin reeds in de wagenshuur een zak had gespreid.

„Wat zie je er uit, beestje,” riep de boerin meewarig.

„Spoel 'm maar 'n beetje af,” zei Krijn, „en geef 'm dan 'n flesch melk. 't Is 'n gezond, stevig diertje. Hij is in elk geval nu nog verkoopbaar. Als je 'm in de sloot had laten stikken zou ie voor den put geweest zijn.”

„Kom binnen, Krijn, drink koffie mee,” noodde de boerin. „Kerel, wat zit je vol modder. Ik vind het heel aardig van je om ons zoo te helpen.”

„Dat ben je als buur verplicht,” zei Krijn. „Boeren kunnen hun burens nu eenmaal niet missen. Morgen heb ik jullie misschien weer nodig. Maar ik ga zoo niet naar het dorp, eerst bij moeder de vrouw schoone kousen en ondergoed aantrekken.”

Staande dronk hij zijn kom leeg, en intusschen praatte moeder in 't achterhuis tegen Huib.

„Heb jij niet op de bonte gelet, Huib?” vroeg zij eindelijk, toen Huib niets antwoordde, terwijl hij de varkenswaardappelen in den grooten fornuisput gooide.

„Och, weet ik veel,” bromde Huib, naar buiten loopend. „’t Kalf is nou immers gered.”

Moeder begreep niet wat Huib zoo kregel en bits maakte. De andere daglooners kwamen nu op kousenvoeten de keuken binnen. ’t Werd een algemeen gesprek over de eigenaardigheid van de bonte, die verleden jaar ook haar kalf in de sloot geschopt had. De boerin, tevreden over de redding, legde een plakje snijkoek bij elke kom. Huib zat bleek en somber, zonder deel te nemen aan het gesprek, achter de mannen.

Moeder zuchtte. Steeds behandelde de boerin haar en Huib als huisgenooten. Wat trok Huib zich terug. Kijk nu eens hoe aardig de boerin tegen haar kleinen deed. Ze kregen elk een glas melk en een snee koek. Vanmiddag hield de boerin hen toch alle vier in den middagkost als elken Vrijdag.

Huib’s hart klopte van schaamte en zelfbeschuldiging, dat was de zaak. Hij wist heel goed, dat moeder zonder de familie Waanders aan armoede en gebrek zou zijn overgegeven; nu leefde moeder betrekkelijk onbezorgd. En hij vergold goed met kwaad, zou ’t mooie kalf rustig laten verdrinken. Hij niet, doch Krijn had het jonge beestje gered.

Maar Huib kon niet tot vrede, tot berusting, tot eenswillendheid komen, al schaamde hij zich voor zichzelf. Als ’t nu maar uit was, dat gezeur over het kalf. Straks bij het thuiskomen van den boer en vanavond als Leo terugkeerde zou je weer precies hetzelfde aanhooren en de kans bestond, dat Huib nog een uitbrander kreeg ook. Die verdiend zou zijn. Ofschoon niemand kon bewijzen, dat Huib het loeien van de koe gehoord en het schoppen van het dier gezien had.

Er werd gelukkig niet veel meer gepraat over het voorval. De boer vond het kalfje in blakenden welstand, het bad had het diertje volstrekt niet geschaad.

't Zoog gretig de flesch warme melk ledig en al heel spoedig ging het in het smalle hokje, waarin 't kalfje precies paste. Iederen dag zou de plank een latje wijder worden uitgezet naarmate het beestje groeide. 't Werd een mestkalf en zou, wanneer het dik en vet was, verkocht worden.

Er stonden nog andere kalfjes in de wagenschuur, dieren die reeds uit den emmer drinken konden en zoo woest op hun melk aanvielen, dat zij de boerin of moeder haast den emmer uit de handen sloegen. De grootste moest Huib voeren, die waren te krachtig en zouden een vrouw den emmer met hun bek of pooten uit de hand slaan. Wat deden zij onbeheerscht en wild in hun felle begeerte naar voedsel! Zag Huib dat gulzige ongebreidelde aanvallen op de melk aan, dan vond hij dat moeder groot gelijk had, als zij gromde wanneer Huib zomaar zonder bidden op zijn boterham aanviel: „Net als de dieren zonder bidden of danken,” bestrafte zij dan: „God zette ons toch boven het rede-looze vee.”

Och, het was een feit dat Huibert nog wel uiterlijk de handen vouwde en de oogen sloot onder het bidden, om moeder genoeg te doen, doch dat hij avond- en morgengebed verzuimde, dat zijn hart in bittere ontevredenheid morde en klaagde. Hij werd bleek en mager in dezen zomer, die warm en zonnig den gezondheids-blos op der menschen aangezichten tooverde. Alles bloeide en groeide en zette zich tot vruchtdragen. Huib had 't druk met al zijn kleine karweien op de hoeve, die anders de boerenzoons verrichtten, slechts in tijden van drukte riep de boer hem voor het dag-loonerswerk en wanneer hij dan moe, van 't ongewone sjouwen, in moeders huisje kwam, gutste hem het zweet van het voorhoofd, viel hij bek-af in vaders stoel.

Zóó ging het niet met zijn leeren, het ging heele-

maal niet. Hij voelde leiding noodig te hebben en onderwijs, zooals Leo.

O, wanneer hij Leo, nu jongeheer, met zijn boeken in het priël zag zitten, of de jongelui hoorde repeteeren, luidop vol leerlust, met een tafel vol boeken, waartusschen de bekers versche melk, dan klom zijn opstandigheid. Hij had Leo zoolang afgesnauwd en zelfs in zijn vriendelijkheid gekrenkt, dat de jongen Huib

voortaan loopen liet. Wat drommel, hij had Huib willen helpen werkelijk zooveel hij kon, maar zulk een ruwheid verdroeg Leo niet. Dan moest ie maar net als vader gebod „jongeheer” zeggen. Wilde Huib verwijdering, best, die moest er dan maar zijn. Doch nooit duldde Leo, dat zijn vriendjes Huib beleedigend aanspraken of als knecht behandelden. In zijn hart hield hij veel van Huib, vond 't ellendig, dat hij zoo in een ruwe pilo broek en blauwen kiel en dikke saajen kousen op klompen liep, terwijl hij een net heertje werd.

't Hinderde Leo, dat Huib met zijn goeien kop en sterken leerlust van den morgen tot den avond allerlei werk verrichtte, dat Huib haatte.

Het was zomer, midzomer, en de hitte gloeide over de dorstige aarde. Boomen en struiken, door de hitte verdroogd, droegen bestofte, gerimpelde bladeren. In de weiden lagen scheuren, waarin je je hand kon steken, en het vee loeide, omdat het geen voedsel vond in het korte gelende gras. De golvende graanvelden alleen juichten over hun gouden vracht, vol en zwaar bogen zich de rijpende aren, door storm noch regenslag in hun bloei en groei gestoord. Tot op manshoogte reikten de welige aren en de boer had gisteren gezegd, dat vanmorgen de eerste sikkkel in den oogst zou worden geslagen.

De korenbouw. Dat gaf bedrijvigheid op de hoeve. In de hooischelven lag het onderhout al keurig geschikt, de rieten daken zouden in de komende dagen al hooger rijzen, tot zij tot in den nok waren gevuld. De karren waren nagezien, de maaiers besteld, de paarden bevonden zich in uitstekende conditie, de kleeden lagen gestrekt over de droge aarde bij den korenberg en ook bij de zolders, die aan den dorschvloer grensden. Geen korreltje zou verloren gaan en Bruno, de hond, was er op gedresseerd de begeerige musschen, die tusschen de voeten bij 't afladen invlogen, het pikken te beletten.

De korenbouw. Een week van drukte en hard werken. Ook van feest, want straks, als de laatste schoof recht op in den wagen was geplant, ten teeken dat de korenbouw met dezen laatsten wagen binnen kwam, dan steeg er een luid gejuich op van al het arbeidende volk. Dan tracteerde de boerin en kreeg ieder werkman een fooi.

Ook Leo zou meedoen. Alle hens aan dek, gebod vader. Leo liep nu net als Huib in pilo broek en blauw werkbuis. Hij reed mee met vader op den disselwagen,

stak stroo op als de beste daglooner en reed in triomf naar de boerderij, hotsend en schuddend, liggend boven op den wagen met koren. Het dwaze jongeheer was op Leo's uitdrukkelijk verzoek aan vader afgeschaft. 't Leek vader zelf ook al te mal, zijn stevigen zoon op klompen door daglooners en losse maaiers jongeheer te hooren noemen. Zoo iets gebeurde op geen enkele heere-boerderij. Bij Krijn Willems ook niet en diens zoon was waarlijk al semi-arts. Al 't knechtsvolk noemde Gijsbert nog kortweg Gijs. Zelfs al kwam hij met studenten aanloopen. Moeder zei ook: „Vader, 't zit 'm niet in uiterlijkheden, laat onze Leo maar Leo zijn.” Zoo noemde ieder den zoon des huizes bij zijn voornaam, doch Huib vermeed Leo zooveel hij kon. Een onberedeneerde haat of liever afgunst vervulde Huibert's jonge ziel. Ja, Leo sjouwde mee, wàs toch ten slotte de jongeheer en wanneer Leo's vriendjes kwamen en mee wilden doen met den korenbouw, b.v. eens 't opsteken probeerden, dan moest Huib aan die kwajongens zijn vork afstaan, hun toonen hoe je met een forschen zwaai het opgepikte stroo op den wagen moest werpen, den wagen, waarop de boer zelf of de oudste daglooner de bossen schikte. Dat was een gewichtig werk. Een ongeoeffende hand zou het korenstroo doen aftuimelen van de smalle kar. Huib mocht het nog niet doen en Leo evenmin.

Het middelveld lag leeggehaald; één voor één werden de bossen van de korenhoopen opgestoken. Het land lag nu als een effen vlakte vol korte, gele stoppels. Rechts en links sloegen de maaiers de scherpe zicht in het koren, dat ruischend viel, met al den bloemenrijkdom tusschen de halmen; achter hen bonden vrouwen de bossen en zetten de daglooners die aan mooie, puntige hoopen. Recht voor 't stoppelveld stond Leo met zijn vriendje Adriaan van den dominee bij den disselwagen

in de schroeiende zomerzon. „Zie je, 't kantstroo moet nog worden opgehaald,” zei Leo's vader tegen de jongens, „dat is een aardig werkje voor jullie, terwijl de anderen binden. Zie je er kans toe, Leo, alleen met Adriaan of zal ik Huib meegeven om op te steken?”

„Huib zal er wel bij moeten,” vond Adriaan, „ik weet niet of ik sturen kan.”

„Nou, dat doe ik wel,” beloofde Leo. „Kan jij het kantstroo opsteken? 't Is zooveel bijzonders niet, alleen

rommel, dat aan den slootkant groeit. Maar we laten het nooit staan, zie je. 't Is altijd nog beestenvoer.”

Huib hoorde dat gesprek en maakte, dat hij weg kwam. Mee moeten met die twee. Knecht zijn van die twee branies! Hij zou zich wel onvindbaar maken. Ze konden lang Huib roepen.

Doch hij had buiten den baas gerekend, die Huib wegsluipen zag achter den hooiberg om, den stal in. „Huib, je moet de jongens helpen,” gebood hij kortaf.

Toen spande Leo 't paard aan den dissel van den tweeden wagen en reed heen.

Net bij 't openen van het hek kwam Arnold van den burgemeester aangedraafd. Ook op klompen en in linnen sportblouse.

„Gaan jullie kantstroom rijden? Dol!” Hij sprong in den reeds in beweging gekomen wagen, terwijl Huib het hek sloot. Anders liepen de koeien, die vooraan in de wei liepen, de boerderij af en allicht den weg op.

„Jò, doorrijden!” riep Arnold. Hij greep Leo de teugels af, trok er aan. Hotsend en schuddend danste de wagen over het ongelijke, stukgereden weidepad, naar het stoppelland.

Huib holde hen woedend na. Flauwerts, om hem te laten loopen. 't Viel heelemaal niet mee tot over de wetering te moeten draven. Wat hadden zij een plezier, die drie.

Dat Leo geen plezier had, kon Huib niet merken, daarvoor werd de afstand tusschen hem en den wagen te groot. Huib wist niet, dat Leo het heel vervelend vond om Huib.

Huib zag Adriaan en Arnold in den wagen gymnastische toeren maken. Adriaan stond op zijn hoofd met de beenen tegen Leo's rug. Bom, bom, bom, daar hotste de kar de dikke planken van de wetering over. Zij waren er, de wagen stond en zij drieën buitelden vol blijden levenslust over het kantstroom.

Moe, bezweet, nijdig en van streek kwam Huib aangeklotst, juist toen Leo op den wagen sprong en zijn vriendjes gelastte 't kantstroom in den wagen te gooien. Zij wierpen het gras met de enkele korenhalmen en allerlei onkruid niet op den wagen, doch naar elkaars hoofd, zoodat er heel wat in de sloot terecht kwam.

„Huib, steek jij maar op,” riep Leo.

„Nou, steek jij op,” antwoordde Huib. „Heb jij een vork? D'r gebeuren nog ongelukken daar.”

„Adri, geef Huib de vork?” vroeg Leo aan den domineeszoon.

Doch de jongens hadden veel te veel pret om op Leo's stem te letten. Zij pikten het kantstroo op, wierpen het elkaar toe; ten slotte gooiden zij de vorken neer en ging het met volle handen op elkaar los. Hun haren, hun schouders zaten vol hooi en onkruid en gebroken korenaren.

Leo vond die stoeipartij vervelend. Hij was ten slotte een rasechte boerenzoon, voor wien alles, alles waarde had. Bij vader ging geen grassprietje, geen korenhalm verloren, en spelen in hooi of ander voedsel voor mensch of dier was beslist verboden.

Daarom zette Leo het paard aan. Zij samen zouden iets verder beginnen. „Kom Huib, wij beginnen hier,” riep hij Huibert toe. De jongen volgde met een stug gezicht en deed zwijgend zijn werk. Stapje voor stapje ging het paard voort, terwijl Huib handig het kantstroo op den wagen wierp. Bij den hoek moesten zij draaien. Leo deed het als een jongen, van jongsaf met paarden vertrouwd. Nu lag een lange, lange reep sloot voor hen. Het paard liep op een platgetrapt pad, mak en rustig.

„Je kunt het wel een eindje alleen, hè Huib?” vroeg Leo vriendelijk, „'k wou eens even terug naar die twee.”

Huib antwoordde boeh noch ba, in bot zwijgen. Telkens en telkens weer had hij ruzie gezocht met Leo en 't kon hem niet lukken. Nu, in de vacantie, bestond er overvloedig gelegenheid om tot elkaar te komen. Huibert had niet gewild. Het speet Leo gruwelijk. Hij hield van Huib. Maar als je gedurig weer afgesnauwd wordt, heb je ten slotte je trots als jongen, je liet je zoo niet behandelen. Leo had al dikwijls met moeder over Huib gesproken, soms heel boos en ge-

krenkt. Leo verdiende het niet, hij zou Huib willen helpen als-ie maar kon. Leeren kon niet, de goede daglooners waren schaarsch en het was vader eenmaal beloofd, dat Huib in zijns vaders plaats treden zou.

Hij kon zich toch wel ontwikkelen. Dezen winter begon de landbouwcurfus weer. Huib kon een schriftelijke cursus in talen of boekhouden nemen voor de wintermaanden, dan viel er toch weinig op de werf te verrichten en 's avonds beslist niets na „'t afstellen”.¹⁾

Om dit alles voor te stellen had Leo nog geen gelegenheid gevonden door Huib's afwijzende en hatelijke houding. Nu gooide Leo de teugels op het zitbankje, klopte het paard op zijn nek. „Kalm stappen, Bets, de baas gaat even weg.”

Leo's heengaan luchtte Huibert op. Hij kon 't best alleen. Liever dan de bevelen van dien branie af te wachten. Keurig schraapte hij al het kantstroo bij elkaar en wierp het in den wagen. Telkens leidde hij het paard aan den teugel 'n eindje vooruit, tot hij eindelijk aan den hoek kwam, die naar de smalle zijde voerde. De drie jongens lagen plat op hun buik met de ellebogen in de aarde geplant, het hoofd op de handen te stoven in de zomerzon. Een leeuwerik zong onzichtbaar in de wolken zijn vreugdig lied, in de sloot kwaakte de kikker en de krekeltjes urururden hun eentonig liedje in 't gras. In de verte kwaakten eenden kwek, kwek, kwek. Een haan kraaide lang uit! Doe de deur toe! Doe de deur toe! Wat lagen zij fijn!

Huib zag het aardige, goedgekleede jongenstroepje met hun guitige gezichten, hun prettige lach schalde op, zij vertelden grappige dingen.

„Uit den weg!” beval Huib norsch, boos over het weggrijden zonder hem vanmiddag.

¹⁾ Het vee het avondvoer geven.

Leo sprong op. Eerbied voor den arbeid had vader hem geleerd. Napoleon ging uit den weg voor een zakkendrager. Leo wist, dat hij geen arbeider bemoeilijken moest bij zijn werk. Doch de anderen, schoolgaande in de stad, levend buiten het bedrijf van boer of werkman, kenden dezen stelregel niet. Verbeeldt je, dat je in zoo'n drukke stad opzij moest gaan voor ieder die een vracht droeg of stuurde. Aan hen was het mijden. Die twee bleven dan ook rustig liggen, toen Leo riep: „Jò, staat op, de wagen moet voorbij!”

Zij stonden niet op. Zij mochten dien stuggen, kwaadaardigen Huib niet, die hen altijd aankeek met booze blikken, nooit eens een vroolijk liedje zong.

„Rij maar om ons heen!” riepen zij, „'t kantstroo is toch weg hier!”

„'t Is niet weg!” riep Leo.

„Wel waar.” Al liggend gooiden zij volle handen in de sloot. „Zeg, Leo, we liggen zoo fijn hier.”

„Sta je op!” schreeuwde Huib. „'k Rij niet om, 'k rij er net zoo graag over heen!”

Leo gaf Huib een wenk. Die jongens in hun overdadigen levenslust prikkelden Huib. Zij wilden hem plagen. Hij moest wijken, niet zij. Dat antwoordden zij onbezorgd, ietwat sarrend.

„Ik rij dóór, ik waarschuw je,” dreigde Huib.

„Toe Huib, haal even uit,” vroeg Leo vriendelijk. „Ze zijn niet wijzer. Toe nou.”

„'t Land is net pap opzij, aan den kant is 't vast. 'k Doe het niet.”

„Pap! Stof,” riepen de jongens. Zij woelden met de handen in de tot stof verdroogde aarde en wierpen dat in de richting van Huibert.

Leo zag Huibert's oogen kwaadaardig flikkeren, er zouden ongelukken gebeuren. Want Huib week niet en de jongens vermoedden niet dat hij doorrijden zou.

Bovendien 't stof stooft Bets in de oogen, 't dier was geen herrie gewoon onder het werken.

Hij pakte het paard schielijk bij den teugel, terwijl Huibert nog op het smalle zitbankje zat, de voeten op den dissel.

Het paard schrikte door het felle aanhalen van de teugels in Huib's hand. 't Dier was beslist geen ruwheid gewend. „*Behandel de dieren met zachtheid*” was het gebod op de boerderij, dat zeker ook in het voordeel van den boer was. Want alle vee bleef mak en rustig en liet zich leiden door het goede woord.

Doch de felle, lachende, plagende jongensstemmen en 't opstuvende stof maakten het paard van streek en het ongewone, driftige, nijdige aanhalen van den teugel door Huibert, deed de rest, het paard sprong achteruit, sloeg de achterhoeven tegen den dissel, 'n felle angstkreet. Huibert tuimelde van zijn smal bankje achterover en kreeg een trap van het paard op de borst.

De jongens gilden in doodsangst. Huib lag schrikkelijk gevaarlijk voor het wiel van den disselwagen, 't paard trapte nog, al hield Leo het vast met ijzeren hand.

„Sleep hem weg, Adrie!” gebod Leo toonloos. „Arnold, hou jij het wiel vast. Sleep hem weg, anders gaat het wiel over zijn hoofd!”

Adriaan greep het dikke, breede wiel, Arnold pakte Huibert bij de schouders en trok hem weg ver van het paardje, dat weer begon te steigeren, opnieuw verschrikt door het hulpgeroep der jongens en hun wilde zwaaien tegen het volk op het land naast hen.

„Als Huib maar niet dood is,” jammerde Leo. Het bloed sijpelde Huib langs het doodsbleeke gezicht, hij verroerde zich niet.

Al spoedig stond Leo's vader bij het roerlooze

lichaam van Huib, de maaiers en de bindsters kwamen aangelopen, vooraan Huibert's moeder.

„We zullen hem naar huis dragen,” zei Leo's vader.

„Op den wagen kan 't niet, die hotst te veel.” Hij legde de jongens, die allemaal door elkaar praatten om de juiste toedracht te vertellen, het zwijgen op, zocht een plank die over de dichtstbije sloot lag en

voorzichtig werd Huibert, gesteund door moeder en den boer, terwijl de maaiers droegen, naar huis gebracht.

Er werd geen kantstroo meer geraapt dien middag en Huibert's moeder keerde niet naar het maaiveld terug. De dokter kwam en constateerde dat de hoofdwond onbeduidend was, doch de trap van het paard op Huibert's borst had de borstkas geweldig geraakt.

„Je bent je dagloonertje voor een poosje kwijt, boer,” zei de dokter. „'t Is erg genoeg.”

Voor een poosje kwijt? dacht de moeder met een bedroefd hart in de weken die nu volgden. Voor een poosje? Ach, 't leek er naar voorgoed.

Want wel kwam Huib spoedig tot bewustzijn, maar daardoor voelde hij de pijnen in de borst te heviger. Huib ging hoesten, helderrood bloed hoestte hij op en de dokter liet ijs op Huib's borst leggen, beval de strengste rust.

Hoe het oogstfeest gestoord werd door dit schrikkelijk ongeval! Toen het laatste „voer” de werf opreed, ging er geen daverend hoerah op, want ginds in het vlakbije huisje aan de sloot lag een doodzieke, die gespaard moest worden voor allerlei ongewoon gerucht.

't Werd een zware strijd tusschen den dood en het jonge, naar het leven hunkerende menschenkind.

In zijn brandende koortsen doorleefde Huibert telkens het ongeluk opnieuw en zijn uitgegild: „Ga je opzij, ik rij door, ik waarschuw je!” sneed Leo door de ziel. „Flauwerths om door te rijden, me niet mee te nemen.”

Want wel was hij onschuldig aan het ongeval wat het plagen betreft. Hij had Adri en Arnold nog toegeroepen en juist een ramp willen voorkomen. Maar toch, hij vergat zijn plicht om bij zijn vriendjes te zijn, hij liet Huibert alleen in het werk, door vader hun beiden opgedragen. Neen, tot ruzie was het nooit tusschen hem en Huib gekomen. Moeder zei telkens

en telkens weer, wanneer hij klaagde over Huib's hatelijkheden: „Geef nooit toe aan scherpe woorden of booze verwijten. Het tweede woord brengt den strijd aan, verdraag Huib liever. Jij hebt zooveel voorrechten boven hem.” Maar hij had Huib in den laatsten tijd toch een akeligen, naren jongen gevonden. Hij ontweek Huib zooals Huib hem ontweek. Nu zou de dood komen en het smartte Leo om zijn vriendje uit zijn eerste kinderjaren. Wat hijgde hij vanmiddag al moe, toen hij bij hem kwam.

September deed reeds haar intrede in het land, en nog straalde de zon iederen dag met volle overdadige warmte. De heete, zengende zomer wist van geen heengaan, al zongen de vogeltjes niet meer en vielen de gezengde boomblaren reeds hier en daar.

Onder de breedgetakte linde lag Huibert op een rustbed in de schaduw van het huis, het fijne, verstandige gelaat doodsbleek en de handen, heel den zomer gebruid, nu marmerwit. Dokter gebood: hij moest buiten liggen zoo lang hij maar kon, de atmosfeer in het kleine huisje was te gedrukt, lucht behoefde Huibert, versche, frissche lucht om de beschadigde lichaamsweefsels zoo mogelijk te genezen.

Mogelijk. De dokter verborg het gevaar voor de moeder, sprak er voluit over met de boerin. 't Kon lang duren, heel lang en *mogelijkheid* voor beterschap was er zoo lang er leven in den patient bleef. Maar dan kon hij niet blijven in dat lage huisje, waarin gekookt en geslapen en gegeten werd 's winters, dan moest Huibert liggen in een zonnige, stofvrije kamer, waar 't stil was, zonder menschengेरucht om hem. Gebeurde dat niet, dan was de dood onvermijdelijk, de zieke borst behoefde de grootst mogelijke zorg.

Lang, heel lang had de boerin met haar man over Huibert gesproken. De boer, grimmig over het verlies

van Huibert, dien hij nu eerst recht miste in zijn trouwen arbeid, wilde ten hoogste iets bijdragen in de kosten voor een sanatorium, doch de plannen van de boerin strekten veel verder. Huib in 'n sanatorium? Huib, die waarschijnlijk toch niet genezen zou. Wat moest de moeder lijden, pas twee jaar weduwe en gescheiden van haar jongen, haar liefste, haar oudste.

In de voorkamer zette 's winters nooit iemand een voet. Haar gezin leefde in de keuken of de zijkamer. Het voorvertrek bleef op slot. Als daar Huibert nu liggen mocht, dan kon zijn eigen moeder hem verplegen. 't Kostte overreding, 't kostte groote moeite, doch eindelijk had de goede boerin het van haar man gewonnen. Ten slotte nog met voordeelighedsargumenten. Zoo'n verpleging in een sanatorium kostte veel geld, 't reizen van de moeder ook. Wie anders moest het allemaal betalen dan de boer? De kamer stond toch ongebruikt en zodoende bleef Huib's moeder heel den dag bij de vrouw om te helpen, kousen te stoppen en wat niet al. 't Huisje aan de sloot kon in den winter gesloten worden, de boerin kreeg een gestadige hulp in huis. Wat noodig blijken zou.

Leo wist van al deze besprekingen, waarmede weken waren heengegaan, omdat moeder telkens weer met vader over Huib begon. Zijn vacantie liep ten einde, vijf September begonnen de lessen opnieuw. Elk uur dat hij vrij kon krijgen — hij vervulde voorloopig Huibert's plaats in 't werk — zat hij bij Huibert's bed, veelal zwijgend, vaak voorlezend, ook wel rustig pratend.

Huibert mocht niet spreken, doch zijn oogen zeiden zooveel. Al de wrok, al de nijd zakte weg uit zijn onrustig hart, nu hij de liefde voelde waarmede ieder op de boerderij moeder en hem gadesloeg. Geen oogenblik geldzorg in moeders gezin, ofschoon hij nu toch geen cent verdienen kon. Versche eieren, versche melk,

een kippensoepje, een malsch gebraden haantje, de sappigste peer, de rijpste appel was voor Huibert. Die toewijding van Leo, die er niet aan dacht om met zijn vriendjes uit te gaan, mooie verhalen voorlas of vertelde wat er op de boerderij gewerkt en gepraat werd. Hoe had Huib in 't voorjaar zoo leelijk kunnen doen door het mooie kalf met opzet te laten verdrinken. Hoe verachtelijk die jaloerschheid op Leo, die 't toch niet helpen kon, dat hij studeeren mocht.

„Ik ben door het goede overwonnen,” stamelde hij eens zachtkens tegen Leo. Die legde hem even de hand op den mond: „Niet praten, jò, niet praten.”

Over één ding tobde Huibert. Over den komenden winter. Hij vond 't 's nachts al zoo benauwd in het kleine kamertje, wat zou 't zijn als straks het najaar kwam met regen en wind, de winter met zijn koude? Hij sprak zijn zorg niet uit. Moeder begon wel eens over hetzelfde onderwerp en de dokter stelde voor om tijdens de wintermaanden in een ziekenhuis te gaan, daar lag hij luchtiger en frisscher.

Met een driftig hoofdschudden keurde Huibert dat plan om weg te gaan af. Moeder alleen laten, moeder die haar oudsten zoon toch bij zich wilde houden, alleen in een ziekenhuis tusschen vreemde verpleegsters. Hij hield niet van ziekenzusters. Toen vader ziek lag kwam er iedere week een en moeder klaagde over de bazigheid van dat koele, verstandige meisje.

Neen, neen, niet weg. En toch, de benauwdheid van den winter!

Nu lag Huibert weer te soezen op zijn rustbed onder de linde. Het regelmatig getaktiktaktik van de dorschvlegels in de schuur maakte Huib slaperig. 't Was Vrijdag, moeder werkte op de boerderij, je hoorde in de verte het gekletter der koperen kannen en het doffe galmen van 't neerzetten op de breede planken. Broer

en zusje speelden paard, „tju, tju paardje, vort!” riep broer en haar rappe voetjes deden 't grint in de oprijlaan knerpen.

Daar verscheen Leo met zijn aardige, frissche gezicht om den hoek. Huibert lachte en wuifde met de hand naar zijn vriendje. Oprijzen kon en mocht hij niet.

„Ha, die Huib!” riep Leo. Hij moest met Bruin naar den hoefsmid, maar kwam even praten bij Huibert, vol van het blijde nieuws, zoeven van moeder vernomen. Fijn, dat vader eindelijk be-willigd had. Huib's moeder hilde van blijdschap daarnet.

„Huib, jò, 'k ga Maandag weer naar school,” begon Leo. Hij wist niet goed hoe hij Huibert het blijde nieuws mee-deelen kon. Gisteren zei Huib kort en klagend zijn angst uit voor het be-nauwde liggen in de kamerwarmte. Huib wist nu dat hij voor den zomer in geen geval hersteld zou kunnen zijn.

„Ja, dan is de zomer weg,” fluisterde Huib weemoedig met een blik naar het huisje.

„Zeg, Huib, we hebben zoo'n mooi plan. Als jij 't nou maar goed vindt.”

„Ik?” vroeg Huibert verbaasd.

„Ja jij, want 't gaat jou an. Moeder zal in onze voorkamer een ledikant zetten en daar kan jij dan in liggen. Fijn, je kijkt net over den weg. Moeder met jouw zusje en broertje gaan boven den stal slapen en julle huisje wordt gesloten.”

„O, Leo...” Huibert kon niet spreken van aandoening. Zoo heel vaak bad hij God om een uitweg, tusschen het liggen in 't lage kamertje en het verblijf in het ziekenhuis. Soms flitste het door zijn denken: in de boerderij staat de mooie kamer leeg. Maar hij wilde er niet over doordenken, bang voor opkomende ontevredenheid. Huib leed zooveel in dezen zomer door zijn wangunst en nijd. Zijn eigen dwaasheid en oninschikkelijk gedoe bezorgde hem dit ongeval. Niemand verweet, ieder trad hem met liefde tegen. Nu wilde hij de begeerte in die richting geen voedsel geven. God beschikte het zoo, dat hij een dagloonerskind en geen boerenzoon was.

En nu kwam die heerlijkheid toch. Mocht hij liggen in de pronkkamer van de boerin.

Dat was te veel. Huibert snikte van dank en beschaming.

Het kwade had Huib het in het voorjaar laten winnen van het goede, nu lag hij daar vol groote blijdschap, overwonnen door edelmoedige goedheid.

„Leo,” fluisterde hij zachtjes, „Leo, ik heb het niet verdiend. Weet jij, dat ik in 't voorjaar met opzet dat mooie kalf van de bonte wou laten verdrinken, om julle schade te bezorgen? De bonte stond te schoppen net als ie verleden jaar gedaan heeft, je weet wel, toen hebben wij samen 't kalf nog weggehaald. Ze is altijd zoo'n rakker. Ik zag het en deed of ik 't niet merkte. Krijn heeft het verdrinken belet.”

Oef! Gelukkig, die bekentenis was er uit. Heel den zomer had zijn daad Huibert benauwd, nu wist Leo het en doodmoe sloot hij de oogen.

„O, Huib, 'k begrijp het best. Ik geloof dat ik ook zoo nijdig zou zijn als 'k niet leeren mocht. Tob er nou niet meer over. 'k Vind het zoo fijn dat je bij ons komt. Ik leer mijn lessen en maak mijn werk bij jou in de kamer. Nou dag, 'k ga Bruin halen, ze moet beslagen worden. Vader moet morgen den polder in naar een boelhuis.”

In zijn eenzaamheid vouwde Huibert de handen om God te danken. O, wat zou hij heerlijk liggen in die voorkamer. Als hij nu maar beter werd. Zijn borst deed zoo'n pijn en hij hoestte zooveel.

Als ik niet meer beter word. Ja, wat dan? Huibert keek naar boven, waar tusschen de wiegelende blaadjes de vogeltjes sprongen en tjlpten. Naar den blauwen hemel, waarin de zon gloeide. Naar de speling van licht en schaduw op den muur van het lage huisje. Naar de als een zilver lint zich voortlijnende sloot. Naar het vee, de knorrende, snuivende varkens, ginds de herkauwende koeien in vreedzame rust. Wat was de wereld mooi en heerlijk. Wat was 't zalig te leven. Als ik niet beter word. Dan gaat het mij als vader, roerloos en ijskoud in een donkere kist in de donkere aarde.

Huibert ijsde van afgrijzen. O, dat bloeiende, jonge leven in je, en te moeten denken aan den schrikkelijken dood. De tranen drupten hem langs de wangen, hij voelde de warme druppels tot in zijn hals. Hij dacht aan vader, die hem geroepen had bij zijn sterfbed. Nog hoorde hij die zwakke, matte stem: „Huib, jongen, 'n mensch kan niet sterven zoals ie geboren is. Hij moet wedergeboren en bekeerd worden. Zoek God en leef, m'n jongen. Dan heeft de dood geen macht. Ik heb den eeuwigen dood verdiend en ik krijg het eeuwige leven.”

't Leek Huibert of hij weer opnieuw deze woorden

vernam. Nu hij zwak en krachteloos nederlag viel er nieuw en helder licht over. „Ik heb den eeuwigen dood verdiend,” zei vader. Huib voelde hetzelfde. Hij wist zich een vijand van God, een boos menschenkind, dat vernieuwing en vergeving van noode had.

Een poosje later kwam de boerin Huibert een glas melk en een geklutst ei brengen. Vreemd, dat hij nog makkelijker tegen de boerin dan tegen moeder spreken kon over alles wat zijn ziel beroerde. Hij kneep zoo dankbaar haar vereelte handen, toen zij beloofde het ledikant vlak voor het raam te zullen zetten. Het kleed zou ze opnemen, een gladde, geverfde vloer was beter voor Huib, en de tranen biggelden weer rijkelijk over zijn wangen, toen hij zijn angst over niet beter worden uitsprak. „Ach, vrouw, als 't nou niet helpt en ik moet sterven als vader. Ik ben zoo bang voor den dood, want ik ben zoo zondig en heb geen Borg voor mijn ziel.”

De boerin had niet veel tijd, doch door een paar woorden bleek zij toch een goede zielentroosteres te zijn. Zij vouwde zijn handen samen en zei zachtkens: „God zegt: al waren uwe zonden als scharlaken, Ik maak ze witter dan sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, Ik maak ze als witte wol. Bid, m'n jongen. Christus Jezus is in de wereld gekomen om zalig te maken wat verloren is. Hij geeft Zijn schapen het eeuwige leven.”

III.

DRIE GROOTE VERANDERINGEN.

Van drie groote veranderingen moet ik mijn jonge lezers nog vertellen, die van grooten invloed waren op de menschen, die leefden in het groote en het kleine huis bij de sloot.

De eerste verandering was een zeer groote en geschiedde in het hart van Huibert. Nog in de eerste week van September werd hij overgebracht in de voorkamer van de boerderij en hij lag daar als een prins, verzorgd en vertroeteld door moeder en de vrouw, vriendelijk toegesproken door den boer, rijk in de vriendschap met Leo. Adriaan en Arnold zochten hem ook vaak op, lazen den zieke voor en vertelden van hun school en spelen. Adriaans vader, de dominee, bezocht hem vaak, sprak met Huibert over den Zoon des menschen, die Zijn leven gaf voor zondaren. Niets zou Huibert ontbroken hebben, indien hij niet innerlijk voelde dat de muur tusschen God en zijn ziel niet afgebroken was, indien de angst voor Gods gerechtigheid hem niet benauwde. 't Was Huibert niet genoeg, dat de Bijbel den zondaar vrede beloofde. Zelf moest hij weten dat God hem persoonlijk in genade aannemen wilde. Als de geraakte voor Jezus' voeten beeerde hij in zijn hart Jezus' woord te vernemen: „Zoon, wees welgemoed, ga heen in vrede, uwe zonden

zijn u vergeven." Liggend voor de poorten des doods, besefte hij slechts door een persoonlijk geloof zalig te kunnen worden.

Dat God de gebeden van Huibert, van zijn moeder en het geheele gezin verhoorde, dat was de eerste groote verandering, welke plaats had onder het dak der groote boerderij.

O, de stralende vreugde van Huibert, toen hij op

een Zondagmorgen, nadat de boer gelezen had van Johannes den Dooper, die van Christus zeide: „Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt,” geloovig de hand op het offer van den Heere Jezus mocht leggen.

Hij kende het prachtige vers van Da Costa uit zijn hoofd; dat leerde hij op de knapenvereeniging. Nu zei hij het in vol geloof na: Mijn Redder, mijn Heiland, mijn zondenvernieler.

Jezus, Uw verzoenend sterven,
Blijft het rustpunt van mijn hart.
Als ik alles, alles derve,
Blijft Uw liefd' mij bij in smart.

Welk een blijdschap in Huibert's ziel, in moeders hart, in heel het huisgezin, ja zelfs in de gemeente. Vreugde bloeide op in het kleine kerkje, toen Adriaan's vader 's Zondags God dankte, dat Hij zijn Heiligen Geest niet van de gemeente had weggedaan en integendeel een jonge ziel zette in de blijdschap des geloofs. Huibert's blijmoedig getuigenis bewoog de harten der jongelieden, dominee voelde zelfs op de catechisatie iets van dien ernst.

Wonderlijk, hoe de vreugdige stemming van Huibert ook gunstig werkte op zijn herstel. Hij werd sterker, kon spoedig al wat opzitten in bed, zijn eetlust vermeerderde met zijn lust om te leven. Dokter dacht, dat hij op Kerstdag wel eens in den huiselijken kring zou mogen verschijnen.

De tweede verandering had plaats in het gezin van Leo's ouders. Want als een prettige Sinterklaasverrassing voor Leo werd in de groote opkamer, waar Leo's ouders sliepen, op 5 December een aardig dochtertje geboren, waarop vader en moeder met innige blijdschap neerzagen. Hoe vaak bad de boerin om een dochtertje, een meisje, dat leven en vreugde in haar gezin zou brengen. Veertien jaren lang bleef Leo eenig kind. Al hield zij zielsveel van haar flinken jongen, een meisje te bezitten, dat was haar ideaal.

Nu schonk God haar die weelde, en haar ziel vloeide over van dank. „Zie je wel, man, dat wij wijs gedaan hebben Huibert's moeder dezen winter in huis te nemen. Nu kan ik mij de eerste maanden wijden aan mijn kindje en wat vervangt Huib's moeder mij prachtig

in 't werk bij het boter- en kaasmaken en de verzorging van 't pluimvee."

Huib's moeder vond 't zelve zoo heerlijk. Nog jong, in 't bezit van twee jonge kinderen, wist zij opperbest met 't kleine dochttertje om te springen. Leo's moeder was waarlijk in die lange jaren met Leo alleen het verzorgen van 'n klein kindje verleerd. Doch zij kende al weer spoedig „het klappen van de zweep", zei de boer lachend. 't Was een lust de boerin te zien, doende met haar wiegekindje, en zij kon Huibert's moeder het bestier van huishouden en boerderij best overlaten. „Zie je wel, baas," zei de vrouw vaak, „dat God de zegenende ziel zelf zegent; wat moesten wij beginnen zonder die goeie Antje."

De derde verandering was van grooten invloed op Huibert's leven.

De boer had in Huibert's plaats geen jongen, doch een volwassen, ervaren bouwknacht aangenomen, die zelfstandig optreden kon.

De boer breidde zijn zaken niet alleen uit door teelt op groote schaal en handel in graan, doch werd ook benoemd tot beëdigd taxateur van onroerende goederen. Dus moest hij veel weg uit het huis en van zijn hoeve. Naar boelhuizen, voor erfenissen, voor belastingen; een flinke, beleidvolle hulp werd onmisbaar.

Boer Waanders vond zulk een hulp in Arie Krans, een jonggezel van dertig jaar, die zijn vertrouwen ten volle waardig bleek, al heel spoedig aller genegenheid won. Arie kon opperbest met de daglooners opschieten, regelde ieders werk en arbeidde zelf als een molenpaard. „Jantje van alles", noemde hem de boerin. Hij kon timmeren, metselen, verven, wist overal raad op, kende het vee met al de nukken en kwalen. Zijn bezige geest werkte altijd en hij zag tegen geen moeite op.

In veel opzichten leek hij op Antje, Huibert's moeder,

die in de dingen die haar werk aangingen, even trouw was als hij in de zijne.

Arie Krans vond Antje, de huishoudster, een lieve, verstandige vrouw, en zoo kwam op Sinterklaas de tweede groote Sinterklaasverrassing, nu voor allen, die onder het dak van den boer leefden. Arie wilde trouwen met Antje, en verzocht den boer verlof om in den wintertijd, waarin toch niet veel te verrichten viel, het huisje aan de sloot te mogen vergrooten en opknappen.

Met veel blijde gelukwenschen werd Arie's verzoek toegestaan. De timmerman van het dorp werd er bijgehaald en nu hoorde Huibert in de verte het vroolijke hamergeklop van het werkvolk, dat het dak omhoog bracht en het huisje verbreedde.

Huibert dankte God voor zijn moeder. Nu kregen zijn zusje en broertje weer een vader, en moeder een steun in haar leven.

Zijn blijdschap klom, toen Arie Krans, met zijn moeder voor zijn bed gezeten, over Huib's toekomst sprak. Wat hem betrof, Huibert mocht best voor schoolmeester of wie weet voor wat leeren. Sterk voor het boerenbedrijf zou hij toch nooit worden en vanzelf stond de boer nu zijn rechten op Huibert af. Hij had hem niet meer noodig.

Huibert kon zijn voldoening bijna niet verwerken. „Arie,” zei hij bewogen, „ik zal vader tegen je zeggen, dat belooft ik je.”

Dat was wel iets bijzonders van Huibert. Want zijn mooi, knap moedertje had al eerder kunnen hertrouwen, doch Huibert's wilde woede over het brengen van een ander in zijns vaders plaats, was ook een reden, waarom zij een nieuw huwelijk niet aandurfde.

„Nooit zeg ik *vader!* Nooit, moeder! Ik zal zoo weerbarstig zijn als ik kan. Ik zeg geen vader tegen een vreemde.”

Nu heerschte er een deemoed in Huibert, vroeger geheel vreemd aan zijn karakter. Nu leerde hij God danken voor de leiding van Zijn goede, liefdevolle vaderhart.

Op Kerstavond zaten de twee gezinnen voor het eerst na vele weken geheel compleet bijeen in de mooie kamer van de boerderij. Want Huibert's ledikant stond nu op zolder voorloopig, in het dakkamertje van Arie, daar konden best twee ledikanten staan.

Vanmorgen had de Heilige Doop van de jonggeborene plaats gehad en tevens kon de prediker danken voor Huibert's aanvankelijk herstel. Heel de gemeente leefde mee met het blij gebeuren op de boerderij van boer Waanders en op aandringen der boerin, toch ook wel met blijmoedigheid, deelde boer Waanders aan de armen der kerk kaas, spek en krentenbrood uit.

Nu op het blijde Doopfeest, tevens het feest van den geboren Christus, ontbraken de goede gaven des aardschen levens niet. Het werd een vorstelijk maal. Vreugde blonk op aller aangezicht.

Een blijde toekomst wenkte voor de boerin met haar kleine lieveling, voor Huib's moeder in een gelukkig huwelijksleven, voor Huibert in de vervulling van zijn wensch om te mogen leeren.

Ook Leo voelde zich opgewekt en gelukkig. Ondanks zijn vriendschap voor de andere jongens uit de buurt, was Huibert toch zijn echte jeugdvriend van jongsaf en voortaan scheidde hen geen zorg of armoede.

„Je hebt het toch overwonnen, Huibert, met je willen leeren,” fluisterde Leo Huibert toe.

Huib lachte en schudde het hoofd. „Ik heb me eerst van het kwade laten overwinnen en toen heeft God het gewonnen, Leo,” zei hij ernstig.

God bleef het winnen in Huib's verder leven, ook

in Leo's hart. Adriaan en Arnold bleven hun vriendjes, zij leerden samen en genoten van hun onbezorgde jeugd.

De vroolijkheid en de levenslust keerde met de gezondheid in Huibert terug. Een „heilig boontje” werd hij niet. Huib sprong nog wel eens uit den band.

Doch de grondtoon van Huibert's en Leo's leven werd toch door Gods genade hun Schepper te gedenken in de dagen hunner jongelingschap.

„Mijn zoon, geef Mij uw hart en laat uwe oogen Mijne wegen bewaren,” dat schreef de boer in het kerkbijbeltje, dat hij èn Leo èn Huibert ter gedachtenis aan dezen merkwaardigen winter schonk.

